

KUULEMINEN

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Ympäristöministeriön selvitys kuntien rakennusvalvonnasta

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry haluaa lyhyesti tuoda esiin seuraavaa.

1. Rakentamisen laatu

Suomessa julkisella rakennusvalvonnalla on kahtalainen luonne: (i) rakentamisen sijoittumisharkinta sekä (ii) varsinaisen rakentamisen valvonta.

Tilanne poikkeaa useimmista muista Euroopan maista, joissa rakennusvalvonta, tai rakennustarkastus, hoitaa lähinnä niin sanottua teknistä rakentamisen valvontaa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki toi rakentamisen sijoittumisharkintaan paljon uutta. Samalla myös työnaikaisen valvonnan työkaluja kehitettiin viranomaisen kannalta. Rakennustarkastajakunnan koulutus ja opastus uusien työkalujen käyttämiseen jäi osin vaillinaiseksi. Erityisesti työnaikaisen valvonnan osalta ei ympäristöministeriön resurssointi ollut läheskään niin kattavaa kuin vastaavasti sijoittumisharkinnan puolella. Tämä näkyi, ja näkyy oikeastaan edelleen, muun muassa siinä, että ympäristöministeriö pystyy tuottamaan ja julkaisemaan jatkuvasti uusia hyviä opasjulkaisuja maankäytön suunnittelun osalta toisin kuin rakentamisen teknisessä valvonnassa asian laita on.

Kun rakentamisen laadusta ja sen ongelmista puhutaan, tulee aina muistaa se, ettei julkinen rakennusvalvonta sen enempää suunnittele kuin toteuta rakennushankkeita. Lähtökohtana ei voi silloin olla, että kuntien rakennusvalvonta kantaisi perusvastuun rakentamisen laatuongelmista.

2. Tehtävien tärkeysjärjestys

Kuntien hoidettavana oleva julkinen rakennusvalvonta ei tälläkään hetkellä kykene hoitamaan kaikkia lakisääteisiä tehtäviensä. Muun muassa niin sanottu jatkuva valvonta aktiivisena viranomaistoimintona ei toteudu. Samanaikaisesti on tehtäväryhmiä, jotka kuormittavat jopa yli lain minimitason. Erityisesti näin on laita neuvonnan ja ohjauksen kohdalla, jossa rakennusvalvonnalta odotetaan jatkuvasti enemmän.

KUULEMINEN

Seurauksena on ollut, että tehtäviä on jouduttu priorisoimaan. Usein priorisointi tapahtuu sattumanvaraisesti eikä systemaattista käsitystä siitä, mihin erityisesti olisi syytä keskittyä parhaan lisäarvon saamiseksi, ole aina syntynyt.

Johtopäätöksenä on, ettei kuntien rakennusvalvonta kestä enää yhtään lisätehtäviä ilman että kaikkein tärkeimpien perustehtävien hoito vakavasti vaarantuu.

3. Vastuukysymykset

Maankäyttö- ja rakennuslaki toi keskeiseksi toimijaksi pääsuunnittelijan. Pääsuunnittelija – instituution sisäänajo on ollut työlästä eikä pääsuunnittelijan tehtäväkuvaa ole vielä kukaan kunnolla ymmärretty. Ei siitäkään huolimatta, että pääsuunnittelijan tehtävät on kerrottu ja ohjeistettu kattavasti Suomen rakentamismääräyskokoelman osassa A2 vuodelta 2002.

Olisi erittäin tärkeätä, että myös valtiovallan taholta entisestään korostettaisiin pääsuunnittelijan ja ylipäätensä suunnittelun merkitystä pyrittäessä parempaan rakentamisen laatuun.

Kaiken kaikkiaan rakentamisen vastuukysymykset kaipaavat selvittelyä.

4. Rakennusvalvonnan riippumattomuus

Muun muassa Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:n viime syksynä suorittama rakennustarkastajakysely osoittaa, kuinka moninaisia ja toisiinsa huonosti yhteen sopivia tehtäviä lähinnä pienempien kuntien rakennustarkastajat hoitavat. Kysely myös kertoo, että yleisin organisatorinen ratkaisu on rakennustarkastajan sijoittuminen kunnan tekniselle sektorille.

Kunta itse on usein suuri ja jopa suurin yksittäinen rakennuttaja kunnassa. Kun rakennustarkastajan esimies hoitaa kunnan omia rakennushankkeita, on toisinaan syntynyt tilanteita, joissa rakennustarkastajan esimies painostaa rakennustarkastajaa tämän hoitaessa lakisääteistä tehtäväänsä.

Vaikka maankäyttö- ja rakennusasetuksen 4 §:n 3 momenttiin tuli säännös, jonka mukaan rakennustarkastaja on maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvissa tehtävissään kunnan rakennusvalvontaviranomaisen alainen, ei kaikissa kunnissa ole aina vältytty kiusallisilta konflikteilta kunnan johdon ja rakennustarkastajan kesken.

Vaikuttaakin siltä, että ainoa tepsivä ratkaisu pienten kuntien rakennustarkastajien toimenkuvan epämääräisyyteen on, että pienemmät kunnat tehostavat yhteistoimintaansa rakennusvalvontasektorilla. On todennäköisesti pitemmän päälle tehokkaampaa, että rakennustarkastaja hoitaa lähinnä vain rakennusvalvontatointia suuremmissa kuntakokonaisuudessa kuin yhden pienen kunnan sekalaista ja kirjavaa tehtäväjoukkoa.

KUULEMINEN

5. Voimavarat

Ympäristöministeriön selvityksessä 31.1.2006 todetaan, ettei ole syytä tavoitella henkilöstöresurssien supistuksia rakennusvalvonnan osalta. Toisaalta selvityksestä ilmenee, kuinka rakentamisen volyymin paikoin voimakkaastakin kasvusta huolimatta eivät kunnat ole käytännössä lainkaan lisänneet rakennusvalvonnan voimavaroja.

Rakennustarkastusyhdistyksen mielestä kuntien rakennusvalvonnan voimavarat ovat tällä hetkellä niin minimissään kuin ne voivat olla. Mihinkään lisäsupistuksiin ei ole mahdollisuuksia. Jokainen uusi lisätehtävä tulee – eri kunnissa vaihtelevasti – merkitsemään ongelmia selviytyä kaikkein välttämättömimmistä lakisääteisistä velvoitteista.

Alueellisten ympäristökeskusten tulisi enemmän profiloitua rakentamisen ohjauksen kysymyksissä. Eritoten pienemmät kunnat hyötyisivät, jos ympäristökeskuksista saisi asiantuntija-apua rakentamisen teknisiin kysymyksiin samantapaisesti kuin ympäristökeskukset ohjaavat kuntien maankäytön suunnittelua.

Erittäin harkinnanarvoinen on ehdotus aluearkkitehtijärjestelmän kaltaisesta alueinsinöörijärjestelmästä.

6. Koulutus

Rakennustarkastajia ei kouluteta missään oppilaitoksessa. Rakennustarkastajan ammatti opitaan hoitamalla käytännössä alan tehtäviä.

Edellä tuotiin jo esiin, kuinka maankäyttö- ja rakennuslain voimaantulon yhteydessä ei ympäristöministeriöllä ollut voimavaroja juurikaan opastaa rakennustarkastajia lain uusien työkalujen ja menetelmien hallintaan.

Rakennustarkastajien jatkokoulutukseen tulisi suhtautua vakavasti. Ilman valtiovallan avustavia toimia ei epäkohtaa jatkokoulutusvajeesta saada paikattua.

7. Rakennuskuri

Ympäristöministeriön selvityksessä 31.1.2006 todetaan aivan oikein maankäyttö- ja rakennuslain heikot sanktiomahdollisuudet.

Tilanne tällä hetkellä on se, että usein lain rikkominen tuottaa taloudellista hyötyä verrattuna siihen vähäiseen sakkorangaistukseen, joka maankäyttö- ja rakennuslain rikkomustapauksissa toisinaan aktualisoituu.

KUULEMINEN

Lakiin pitäisi saada tehokkaammat hallinnolliset sanktiot esim. tilanteisiin, joissa suunnittelija tai vastaava työnjohtaja kerta toisensa jälkeen laiminlyö tehtäviensä tai tietoisesti määräyksiä rikkoo.

RAKENNUSTARKASTUSYHDISTYS RTY ry

Lauri Jääskeläinen
puheenjohtaja